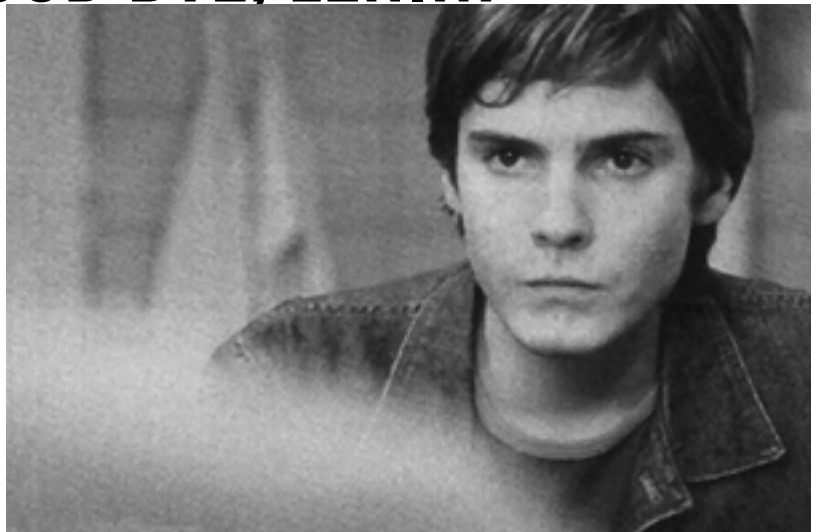

GOOD BYE, LENIN!

Wolfgang Becker

Drac Màgic

Sant Pere Mitjà, 66

08003 Barcelona

Tel.: 93 216 00 04

Fax: 93 215 35 19

E-mail: drac@dracmagic.com

[www: dracmagic.com](http://www.dracmagic.com)

Amb el suport de:

Ajuntament de Barcelona

**Institut de
cultura**

Sinopsi

L'any 1989, Alex s'embarca en la recreació d'una farsa per tal que la seva mare, una fervent socialista que desperta del coma després de vuit mesos, no tingui una recaiguda davant els canvis que hi ha hagut a l'Alemanya de l'Est. El Mur de Berlín ha caigut i la societat s'està transformant de manera vertiginosa amb l'entrada del capitalisme. A través de l'humor, el film permet entendre quines conseqüències ha tingut per a la població alemanya el procés de reunificació del país.

GUIA DIDÀCTICA - SECUNDÀRIA

Títol original: *Good Bye, Lenin!*

Direcció: Wolfgang Becker

Guió: Wolfgang Becker i Bernd Lichtenberg

Fotografia: Martin Kukula

Muntatge: Peter R. Adam

Música: Yann Tiersen

Interpretació: Daniel Brühl, Katrin Sass, Maria Simon, Chulpan Khamatova, Florian Lukas

Producció: Alemanya, 2003

Durada: 121 minuts

Objectius pedagògics

Des del punt de vista educatiu, *Good bye, Lenin!* resulta un recurs molt útil per apropar l'alumnat a un dels esdeveniments històrics més importants del segle XX, com és la caiguda del Mur de Berlín. La lluita per sobreviure d'una família permet veure en què ha consistit la transició d'una forma de vida organitzada sota els dictàmens comunistes al sistema capitalista. Les vivències dels protagonistes, de diferents edats amb visions contraposades sobre la realitat, permeten entendre, al mateix temps, de quina manera s'enfronten les societats a les grans transformacions històriques i, els individus, a la pèrdua dels ideals.

El final d'una era

La caiguda del Mur de Berlín (👉1) l'any 1989 suposa un abans i un després en el context polític europeu, en precipitar el col·lapse dels règims socialistes a l'Europa de l'Est, que havien entrat en crisi des de feia anys. De quina manera van afectar les transformacions econòmiques, polítiques i socials la població alemanya, especialment la de l'Est? Més que respondre a aquestes qüestions, sobre les quals, per altra banda, no hi ha unanimitat, si que és cert que el distanciament que suposen els quinze anys transcorreguts permet mirar el passat d'una altra manera, sense els imperatius de les circumstàncies immediates, que van anar des de l'eufòria fins al desencís i el ressentiment, i oferir una perspectiva diferent de l'Europa comunista en uns moments en què la societat alemanya es troba en ple debat sobre aquest episodi de la seva història recent.

En contraposició a d'altres films de denúncia sobre la situació de la població a l'antiga RDA, que volien deixar testimoni de l'opressió que patien els seus habitants (👉2), en aquest cas la intenció del realitzador és mostrar de quina manera ha afectat les mentalitats la unitat formal del país. D'aquesta manera, centrant la història en una família, que es converteix en la metàfora de tot un poble, la pel·lícula ofereix una pers-

pectiva diferent del canvi des del punt de vista dels habitants de l'Est. Perquè, en constatar la importància que per a la seva mare té el món en què ha cregut, Alex, el protagonista, va refent un passat que ja és història davant de la imminència del canvi.

L'obsessiva recuperació del passat en què s'embarca el noi, que va des de recopilar els objectes més insignificants -no és casual que la recerca sovint el dugui a les escombraries en una clara al·lusió a l'obsolescència del comunisme- fins a la recreació de noticiaris televisius, ens va conduint, com a espectadors i espectadores, en un viatge al que va ser l'univers ideològic i simbòlic de la RDA.

El sentit històric és present al llarg de tot el film, també a través de la introducció de seqüències de documentals de l'època que mostren situacions que tenen conseqüències directes sobre la vida dels protagonistes. Per exemple, la substitució de la moneda, que deixa de cop la família protagonista sense els estalvis de la mare, o la implantació accelerada dels productes occidentals, com les antenes parabòliques o fins i tot la Coca-Cola, amb què s'ironitza sobre l'estil de vida basat en el consumisme (👉3).

Els canvis, si bé d'una banda són viscuts pels joves amb entusiasme -el mateix Alex es manifesta, a l'inici del film, contra govern de la RDA-, les generacions més grans els viuen d'una altra manera. Moltes persones acabaran essent ciutadans de segona, incapaces d'adaptar-se als canvis, com mostra molt bé el film a través dels amics i antics companys de feina de Christiane, desesperançats perquè veuen que no hi ha lloc per a ells en la nova societat.

És ara, transcorreguts quinze anys, que poden mostrar-se aspectes com aquest, que es pot començar a mirar d'una altra manera el passat i treure a la llum realitats poc conegudes tant per als alemanys occidentals com per a la resta del món. Perquè, d'una banda, és cert que moltes famílies van quedar dividides i moltes persones desitjaven, i fins i tot intentaven, passar a l'altra banda, però també ho és que hi havia moltes altres persones que van viure bé a la RDA. A la pel·lícula, aquesta situació està molt ben plasmada en el fet que la mare d'Alex, Christiane, decideix quedar-se al costat comunista quan el seu marit se'n va anar a Berlín Oest.

La recreació d'una societat inexistent

Per altra banda, les transformacions van afectar de manera diferent dues generacions: la de les persones que van viure convençudes que arribaria a fer-se realitat la utopia comunista, i que per tant estaven satisfetes amb el règim polític de la RDA, i la dels seus fills, que somien amb la llibertat i els béns que hi ha a l'altra banda del Mur. Però lluny de plantejar aquesta diferència a partir del conflicte generacional, la relació mare-fill, que és l'eix entorn del qual s'articula tot el relat, va molt més enllà i es converteix en una reflexió sobre el que suposa la dissolució dels somnis, la desaparició de les il·lusions, d'allò que ha donat sentit a tota una vida. És per això que en un acte d'amor envers la seva mare, socialista convençuda, el noi no pot fer cap altra cosa que mantenir-li la il·lusió que res no ha canviat. A mesura que va perfeccionant la seva mentida, però, el que acaba fent Alex no és reconstruir un passat sinó recrear un món que en realitat no va existir. Perquè, en el petit museu del socialisme que edifica al seu pis, s'acaba representant una societat utòpica que no va existir mai, fins al punt que el protagonista, que exposa els seus pensaments a través de la veu en *off*, confessa també que hauria volgut viure en aquella RDA.

D'aquesta manera la pel·lícula mostra clarament com en realitat el que es va esfondrar amb el Mur és un somni, una utopia que, com a tal, no es va acabar de realitzar mai. Acceptar aquesta evidència suposaria un dolor insuportable per a la seva mare, i per això tots els esforços d'Alex consisteixen a evitar-li la confrontació amb la realitat. Els canvis són tan ràpids que, en tot just vuit mesos, no queden pràcticament restes de l'antic sistema. Els supermercats es buiden dels productes estatals i s'omplen amb els del mercat capitalista, s'adopten les modes i el mobiliari occidentals ..., hi ha una febre per canviar allò vell per allò nou, que ho inunda tot. En aquest sentit és molt representativa la recerca dels productes bàsics, des dels cogombres confitats fins als bolquers, o la redecoració del pis, perquè el recanvi d'objectes i productes de consum ha estat total. Des del mobiliari, passant pels aliments, tot és falsejat i recuperat per Alex perquè no ho sembli,

fins a l'extrem de construir una farsa televisiva on es recreen els noticiaris del sistema anterior amb seqüències d'una gran comicitat a càrrec de Denis, el company de feina d'Alex. Paròdia que de passada posa en evidència de quina manera es construeix la realitat a partir dels mitjans de comunicació audiovisual, i no només a les antigues dictadures comunistes.

Paral·lelament a la farsa d'Alex, van passant els mesos en el món real i a poc a poc es comença a veure que no és tan fàcil substituir un estil de vida per un altre, ni tampoc assolir el benestar dels occidentals de la nit al dia. El fantasma de l'atur, de la manca d'oportunitats i les dificultats per arribar a fi de mes comencen a fer-se notar. D'aquesta manera a pel·lícula, lluny de ser un al·legat a favor d'una o altra Alemanya, obre el camí per a una reflexió allunyada dels tòpics i els reduccionismes.

 1 Acabada la Segona Guerra Mundial, els vencedors de l'Alemanya nazi (Estats Units, la Unió Soviètica i Anglaterra) no es van posar d'acord sobre quin sistema de govern havia de regir la vida d'aquell país per impedir el ressorgiment del nazisme. Per això van dividir la ciutat en dues zones, una sota la influència occidental i l'altra sota la tutela dels soviètics. Les tensions eren constants, perquè moltes persones marxaven a la part Oest, i finalment es va decidir aixecar el Mur, l'any 1961. Es consolidava així la frontera entre el bloc occidental i el d'influència soviètica.

 2 *La promesa*, Margarethe von Trotta, 1994; *Berlin is in Germany*, Hannes Stöhr, 2001; *Un túnel hacia la libertad*, Suso Richter, 2001.

 3 Per a una millor comprensió d'aquests aspectes, recomanem la lectura de la novel·la *El saltador del muro* (Peter Schneider, Anagrama, Barcelona, 1989), que descriu quina era la situació poc abans de la caiguda del Mur.

Proposta d'activitats

- Valorar la visió que proposa el realitzador sobre l'antiga República Democràtica Alemanya per entendre les conseqüències de la caiguda del Mur de Berlín sobre la població d'aquell país.
- Contrastar l'actitud de Christiane i els seus amics amb la dels seus fills per reflexionar sobre la vida sota el règim comunista. Analitzar els motius que tenen uns i altres personatges per defensar una determinada forma de vida.
- Fer una reflexió entorn de la introducció del capitalisme als antics països de l'Europa de l'Est a partir de les actituds i raons que esgrimeixen alguns personatges davant dels canvis.
- Analitzar la farsa que recrea el protagonista per a la seva mare, reflexionant sobre el concepte d'utopia i sobre la seva vigència en la societat actual.
- Comentar la informació que aporta la pel·lícula sobre la vida quotidiana a l'antiga Europa de l'Est, per tal de valorar la importància del cinema com a instrument de coneixement de la realitat.

- A l'inici del film, Christiane, la mare d'Alex, té un atac de cor mentre veu el seu fill en una manifestació contrària al govern de la RDA. Quin significat té aquesta situació?
- Tot i el to còmic, la majoria de situacions amb què s'han d'enfrontar els protagonistes amb la caiguda del Mur aporten molta informació sobre les dificultats que va suposar la transició del comunisme al capitalisme per a la població de la RDA. Descriu-les.
- Què fa Alex la primera vegada que passa a Berlín Oest? Com interpretes aquesta situació? A partir d'aquestes i altres accions, explica què és el que desitjaven, els habitants de Berlín Est, de l'altre costat.
- La fugida de ciutadans cap a Berlín Oest apareix en diferents moments del film, que mostra els èxodes massius del principi o la fugida de professionals més endavant, com és el cas dels metges que atenen la mare d'Alex. Explica de quina manera es pot interpretar aquest fet a partir de la mirada que proposa el realitzador.

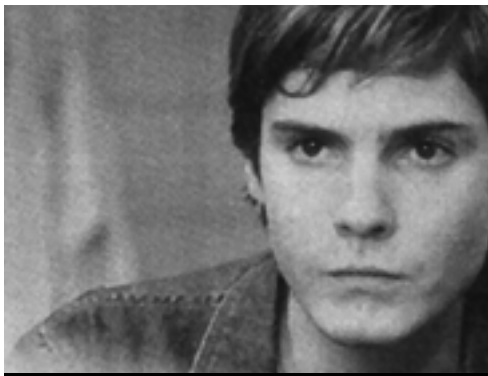
-
- La feina d'Alex a l'hora de recrear la vida anterior a la caiguda del Mur es converteix en la construcció d'una societat idealitzada, de la qual comença a sospitar fins i tot la mare. Per què? Explica-ho analitzant a quins esdeveniments es dóna un significat diferent al que tenien en realitat en la reconstrucció falsejada del telenotícies que ha filmat l'amic del protagonista.

  - Al llarg del film hi ha diverses situacions en què s'ironitza sobre el canvi de vida dels protagonistes, posant en entredit les millores que han assolit. La germana d'Alex és un exemple en aquest sentit. Per què? Comenta aquest aspecte a partir de les condicions de vida d'altres personatges.

  - Christiane no es va reunir amb el seu marit quan ell va abandonar la RDA. Per què? Creus que és justificable aquest tipus d'actitud en benefici d'uns ideals?

Sinopsi

L'any 1989, Alex s'embarca en la recreació d'una farsa per tal que la seva mare, una fervent socialista que desperta del coma després de vuit mesos, no tingui una recaiguda davant els canvis que hi ha hagut a l'Alemanya de l'Est. El Mur de Berlín ha caigut i la societat s'està transformant de manera vertiginosa amb l'entrada del capitalisme. A través de l'humor, el film permet entendre quines conseqüències ha tingut per a la població alemanya el procés de reunificació del país.

PROGRAMA DE MÀ - SECUNDÀRIA**Títol original:** *Good Bye, Lenin!***Direcció:** Wolfgang Becker**Guió:** Wolfgang Becker i Bernd Lichtenberg**Fotografia:** Martin Kukula**Muntatge:** Peter R. Adam**Música:** Yann Tiersen**Interpretació:** Daniel Brühl, Katrin Sass, Maria Simon, Chulpan Khamatova, Florian Lukas**Producció:** Alemanya, 2003**Durada:** 121 minuts

Comentaris del director

«Fer una pel·lícula com aquesta pocs anys després de la desaparició de la RDA i la posterior reunificació no hauria estat possible. Cal recordar que a la reunificació va seguir un ambient generalitzat d'extrema eufòria i entusiasme. Però gairebé de forma immediata, i per raons econòmiques i socials, es va obrir pas a un fort pessimisme. I al sentiment de germanor va seguir el de la desconfiança. És van reproduir els clixés dels invasors de l'Est i els arrogants capitalistes occidentals. La distància sobre aquells esdeveniments crec que és una de les claus de la pel·lícula, perquè tota bona comèdia té un rerefons molt seriós».

«El Mur és un personatge més, encara que de forma diferent a d'altres pel·lícules com *El cielo sobre Berlín*, de Wim Wenders, *La promesa*, de Margarethe von Trotta, *El túnel*, de Roland Suso Richter, i fins i tot *Hedwig and the Angry Inch*, de John Cameron Mitchell, en les quals el Mur era el problema i s'arribava a parlar de "la malaltia del Mur". Això no obstant, aquí és l'absència del Mur el que crea el drama. La busca per part d'Alex d'enva-

sos buits de cogombres Spreewald, d'ampolles d'escumós Rotkäppchen, caps de cigarrets f16 o sobres de l'horrible cafè FIX, fan del noi un heroi, petit i còmic, però heroi per una causa noble».

«D'adult havia pogut crear moltes vegades el Mur, així que vaig visitar l'Est, tant Berlín com altres ciutats, amb freqüència. Recordo com era la ciutat en aquella època, els grans solars buits, les olors que emanaven de les cases, la grisor dels colors, de la gent i del paisatge urbà. Tots aquests records meus personals i els de centenars de persones amb les quals he parlat són els que he volgut recrear al film».

«El final fals que Alex inventa fent que Honecker s'entregui pacíficament i l'arribada massiva de gent de l'Oest com a refugiats semblen satisfer-la. Se sent en pau. Ell la fa sentir-se en pau en la seva hora final. La vida sota el comunisme alemany va ser austera i dura, però he trobat molta gent que m'ha explicat que va ser feliç perquè els seus pares s'estimaven i estimaven els seus fills, que el seu primer petó, i l'amor, van ser perfectes, que van viure bones vides i que van seguir els seus ideals. He vol-

gut retratar que darrere d'aquelles imatges rígides i austeres també hi va haver una mena d'innocència. I, de fet, els personatges de la pel·lícula recreen una República Democràtica Alemanya més amable, idealista i innocent del que va ser l'oficial».

El Cultural, suplement cultural del diari El mundo, novembre de 2003

Opinions de la crítica

«*Good bye, Lenin!* reflexiona sobre l'escissió i reunificació d'un país, Alemanya, a través d'un acte d'amor. En els rocambolescos, i a vegades hilarants, estratagemes d'un dels últims descendents de la República Democràtica Alemanya, perquè la seva mare socialista, que ha romàs en coma durant la caiguda del mur de Berlín, cregui que encara viu sota els efectes d'una societat presumptament igualitària, hi ha l'encant d'una pel·lícula que recorre amb habilitat a la calidesa d'allò íntim per analitzar el destí d'allò col·lectiu. No és un plantejament original (pel·lícules com *El jardín de las delicias* o *Underground* partien d'idees similars), però Becker sap treure tot el suc a la seva proposta: ocurrències tan divertides com que la Coca-Cola sigui un invent socialista o que un guarda de seguretat es converteixi en ministre per obra i art del muntatge de vídeo compensen l'excés de veu en *off* i les derivacions melodramàtiques, sobretot en el tram final d'aquesta comèdia política, tan lleugera en el seu to com profunda en les seves intencions».

Sergi Sánchez. *Fotogramas*, novembre de 2003

«Tot i que el mateix Wolfgang Becker afirmi que l'essència familiar "universal" de la història pot ser totalment separada del seu context específic, *Good bye, Lenin!* no és una història existencial de mare i fill (com en el cas del film de Sokurov). *Good bye, Lenin!* és alhora un film polític i un film sobre la memòria, i com a tal no pot aïllar-se del seu passat específic. És un film sobre la nostra relació personal amb la història, sobre què escollim recordar i sobre la forma en què emergeixen les històries revisionistes quan se'ns nega l'acció i la participació. *Good bye, Lenin!* no explica la història com és, sinó tal i com a nosaltres, els perdedors, ens agradaria que fos.

Dina Iordanova. *Sight & Sound*, agost de 2003

Filmografia de Wolfgang Becker

Schmetterlinge (1987); *Celibidache* (1992); *Kinderspiele* (1992); *La vida en obras* (1997).